

**Павло ТКАЧЕНКО**

аспірант кафедри  
кримінально-правових дисциплін  
Дніпровського державного  
університету внутрішніх справ  
(м. Дніпро, Україна)

<https://orcid.org/0000-0002-2378-8895>

**Тарас ЯЦЮК**

аспірант кафедри права  
та публічного управління  
Університету Короля Данила  
(м. Івано-Франківськ, Україна)

<https://orcid.org/0009-0001-7773-6492>

### **КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ФОРМ ВЧИНЕННЯ ПЕРЕШКОДЖАННЯ ЗАКОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки, згідно зі ст. 17 Конституції України, є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу. Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України. Забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави [1, с. 436].

Із метою захисту суспільних відносин у сфері забезпечення охорони національної та державної безпеки, обороноздатності, державного суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності, а також відносин, що виникають у зв'язку із законною діяльністю Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України існувала нагальна необхідність криміналізації діянь спрямованих на перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань. Зокрема, 8 квітня 2014 року на підставі Закону України № 1183-VII «Про внесення змін до Кримінального кодексу України», перший розділ Особливої частини Кримінального кодексу України (далі – КК України) «Злочини проти основ національної безпеки України» доповнено статтею 114-1 «Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань» [2].

Кримінально-правова характеристика досліджуваного виду злочину представлена в наступному, а саме основним безпосереднім об'єктом кримінального правопорушення, виходячи з родового об'єкта злочинів, передбачених Розділом I Особливої частини КК України, є суспільні відносини у сфері забезпечення охорони національної та державної безпеки, обороноздатності, державного суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності. Додатковим необхідним безпосереднім об'єктом є суспільні відносини, що виникають у зв'язку із законною діяльністю Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України. Такі суспільні відносини, як і сама діяльність Збройних Сил України та інших військових формувань, у першу чергу стосується забезпечення національної безпеки України, тобто тих суспільних відносин, що виступають основним безпосереднім об'єктом цього злочину. Проте, на відміну від цього об'єкта, суспільні відносини, що виникають у зв'язку із законною діяльністю Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період, полягають у забезпеченні не безпосередньо національної безпеки, а належного функціонування згаданих формувань, що в свою чергу забезпечують національну безпеку України [3, с. 290].

Об'єктивна сторона злочину виражається в суспільно небезпечних діяннях, що уособлюють перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань. Підкреслимо, що іншими військовими формуваннями є органи, служби, підрозділи, утворені відповідно до чинного законодавства України і до складу яких входять військовослужбовці. Зокрема, серед таких військових формувань: Служба безпеки України, Національна гвардія України, Державна прикордонна служба України, Державна спеціальна служба транспорту України, Служба зовнішньої розвідки України, Державна служба

спеціального зв'язку та захисту інформації України. Правовий статус цих органів і служб визначається спеціальними законами. За своєю сутністю Збройні Сили України також є військовим формуванням, але в ч. 1 ст. 114-1 та ч. 2 ст. 401 КК України вони згадуються окремо, а тому не можуть входити до переліку інших військових формувань [3, с. 290]. Виділяючи окремо Збройні Сили України, вважаємо за доцільне навести їх структуру. Відповідно до Закону України «Про Збройні Сили України», загальна структура Збройних Сил України представлена в такому порядку, тобто до її складу входять: Генеральний штаб Збройних Сил України; Командування об'єднаних сил Збройних Сил України; види Збройних Сил України – Сухопутні війська, Повітряні Сили, Військово-Морські Сили; окремі роди сил Збройних Сил України – Сили спеціальних операцій, Сили безпілотних систем, Сили територіальної оборони, Сили логістики, Сили підтримки, Медичні сили; окремі роди військ Збройних Сил України – Десантно-штурмові війська, Війська зв'язку та кібербезпеки; органи військового управління, з'єднання, військові частини, вищі військові навчальні заклади, військові навчальні підрозділи заклади вищої освіти, установи та організації, що не належать до видів та окремих родів військ (сил) Збройних Сил України [4].

Досліджуючи кримінально-правову характеристику перешкодження законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань, зазначаємо, що суб'єкт даного злочину – загальний, тобто фізична осудна особа, яка на момент вчинення злочину досягла 16-річного віку. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення характеризується виною у формі прямого умислу, а саме – особа усвідомлює, що своїми діями перешкоджає законній діяльності Збройних Сил України чи інших військових формувань в особливий період, та бажає вчинити таке перешкодження. Водночас, кваліфікуючими ознаками досліджуваного виду злочину є вчинення перешкодження, що призвело до загибелі людей або інших тяжких наслідків [3, с. 291].

З метою визначення основних видів вчинення перешкодження законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань, варто зупинитись на об'єктивній стороні досліджуваного виду злочину. Наразі під перешкодженням розуміються діяння (як дії, так і бездіяльність), спрямовані на створення будь-яких перепон, ускладнення, недопущення чи запобігання виконанню законних функцій Збройними Силами України та іншими військовими формуваннями [3, с. 290]. Перешкодження законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань може мати різні прояви, що безпосередньо впливають на їх здатність виконувати поставлені завдання. Одним із таких способів є блокування або знищення шляхів пересування підрозділів, що може включати перекриття доріг, руйнування мостів чи інших транспортних комунікацій. Подібні дії суттєво ускладнюють оперативне реагування військових частин та їхню мобільність. Серед способів учинення також можливо виділити захоплення, пошкодження, викрадення або знищення технічних засобів, необхідних для виконання бойових завдань. Це може стосуватися військової техніки, зброї, зв'язкових систем, паливно-мастильних матеріалів тощо.

Перешкодження може здійснюватися і через фізичний або психологічний вплив на військовослужбовців, зокрема шляхом погроз, шантажу чи інших форм насильства, що має на меті змусити їх відмовитися від виконання своїх обов'язків.

Окрему небезпеку становить умисне невиконання певних дій, якщо це створює перешкоди для функціонування військових підрозділів. Також до методів впливу належить підкуп або введення в оману військовослужбовців із метою припинення або недопущення їхньої діяльності в особливий період.

Перешкодження законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань може проявлятися у двох основних формах: інтелектуальній та фізичній. Кожна з цих форм містить різні способи протиправної діяльності, що становлять загрозу як для окремих військовослужбовців, так і для обороноздатності держави загалом. Інтелектуальне перешкодження охоплює низку дій, спрямованих на психологічний тиск та маніпуляцію військовослужбовцями. Зокрема, це можуть бути погрози, спрямовані як на самих військових, так і на членів їх родин, із метою змусити їх відмовитися від виконання службових обов'язків. Також суттєвий вплив можуть мати інформаційні кампанії, що використовують політичну агітацію чи пропаганду певних ідей, переконуючи військовослужбовців у необхідності відмовитися від виконання бойових завдань під виглядом гуманістичних або ідеологічних мотивів. Ще однією формою інтелектуального перешкодження є публічне розповсюдження особистих даних військовослужбовців, які брали участь у бойових діях, із закликами засуджувати їх діяльність або навіть здійснювати акти помсти щодо них та їх родин. Такі дії провокують суспільне напруження, сприяють

формуванню негативного ставлення до військових та створюють умови, за яких окремі військовослужбовці можуть відмовитися від виконання обов'язків, побоюючись переслідувань чи загроз для своїх близьких. Фізичне перешкоджання діяльності Збройних Сил України може включати блокування шляхів пересування військових підрозділів, пошкодження або знищення військової техніки та матеріальних ресурсів, необхідних для виконання бойових завдань, а також застосування насильства чи погроз на адресу військовослужбовців. Окремо слід відзначити випадки підкупу чи введення в оману військових із метою перешкоджання їх законній діяльності. Такі форми перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань становлять серйозну загрозу для національної безпеки та можуть спричинити зниження боєздатності війська [5, с. 56].

1. Ткаченко П. І. Кримінально-правова характеристика кваліфікуючих ознак самовільного залишення військової частини або місця служби. *Науковий вісник Дніпровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 1. С. 436-442.

2. Про внесення змін до Кримінального кодексу України : Закон України від 08.04.2014 № 1183-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1183-18>. (Дата звернення: 08.02.2025).

3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. Д. С. Азаров, В. К. Гришук, А. В. Савченко [та ін.]; за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернєва. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 1104 с.

4. Про Збройні Сили України : Закон України від 06.12.1991 № 1934-XII : станом на 05 січня 2025 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12>. (Дата звернення: 08.02.2025).

5. Олейніков Д.О. Кримінально-правова характеристика злочину, передбаченого ст. 114-1 КК України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету* : Серія: Право. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2014. Вип. 27. Т. 3. С. 54–58.

**Юрій ТКАЧУК**

здобувач кафедри кримінального права  
Національної академії внутрішніх  
справ (м. Київ, Україна)

### **САНКЦІЇ В ПРОЄКТІ НОВОГО КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ**

Згідно з Концепцією реформування кримінального законодавства України та Указу Президента України № 584/2019 від 07.09.2019 р. «Питання Комісії з питань правової реформи», в Україні активізувалася підготовка та узагальнення пропозицій стосовно змін до законодавства про кримінальну відповідальність шляхом розроблення нового Кримінального кодексу України.

Проаналізувавши проєкт нового КК [1], ми виявили, що система санкцій в разі прийняття даного проєкту буде змінена.

Відповідно до положень ст. 3.2.8 «Санкції за кримінальні правопорушення» Розділу 3.2 «Покарання» Книги третьої «Про кримінально-правові засоби та їх застосування», за вчинення кримінальних правопорушень певного виду встановлюються чітко визначені межі санкцій.

Так, за провину встановлюються основні покарання у виді громадських робіт на строк від 60 до 180 годин, штрафу від 50 до 100 розрахункових одиниць, обмеження свободи від 6 місяців до 1 року або строкового ув'язнення від 15 днів до 3 місяців (ч. 1 ст. 3.2.8 проєкту КК).

Залежно від ступеня тяжкості злочину встановлюються наступні основні покарання у чітко визначених межах:

- за злочин 1 ступеня тяжкості – штраф від 100 до 500 розрахункових одиниць або обмеження свободи від 1 до 2 років, або строкове ув'язнення від 3 місяців до 2 років;
- за злочин 2 ступеня тяжкості – штраф від 500 до 1000 розрахункових одиниць або обмеження свободи від 2 до 3 років, або строкове ув'язнення від 2 до 3 років;
- за злочин 3 ступеня тяжкості – обмеження свободи від 3 до 4 років або строкове ув'язнення від 3 до 4 років;
- за злочин 4 ступеня тяжкості – строкове ув'язнення від 4 до 6 років;